

dane osobowe recenzenta:
prof. dr hab. Andrzej Bauer
dziedzina: sztuki muzyczne
dyscyplina artystyczna: instrumentalistyka

Akademia Muzyczna w Krakowie
Dziekan Wydziału Instrumentalnego
wpłynęło dnia 2018 -02- 26
nr mgr Małgorzata Krowicka

Warszawa, 25.01.2018

Zleceniodawca opinii

Akademia Muzyczna w Krakowie, Wydział Instrumentalny, pismo z dn. 30.11.2017 r., zlecenie podjęte na podstawie art. 14 ust.2 pkt. 1 ustawy z dn. 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule naukowym w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65 poz. 595 z późniejszymi zmianami), w związku z art. 33 ust.2 ustawy z dn. 18 marca 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo o Szkolnictwie Wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. nr. 112 poz. 654).

Dotyczy

Uchwały Rady Wydziału Instrumentalnego Akademii Muzycznej w Krakowie z dn. 21.10.2017 r., w sprawie wszczęcia przewodu na stopień doktora sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka mgr. Aleksandry Lelek (na wniosek Kandydata), wyznaczenie promotora i dwóch recenzentów. W świetle ustawy z dn. 14 marca 2003 r, o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, art. 6 (Dz. U. nr 65, poz. 595 z późniejszymi zmianami) Rada Wydziału posiadała uprawnienia do nadawania stopnia doktora i doktora habilitowanego w dziedzinie sztuk muzycznych, dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka.

Do nadesłanego mi przez dziekana Wydziału Instrumentalnego dr hab. Mariusza Sielskiego pisma z 30.11.2017 r., informującego o wszczęciu przewodu doktorskiego i wyznaczeniu mojej osoby recenzentem pracy doktorskiej Pani mgr. Aleksandry Lelek pt. *"Motywy ludowe w utworach na wiolonczelę solo Zoltana Kodálya, Gaspara Cassadó i Arama Chaczaturiana w kontekście zagadnień interpretacyjno-artystycznych"*, została dołączona następująca dokumentacja z posiedzenia Rady Wydziału w dniu 21.10.2017 roku:

- cztery uchwały Rady Wydziału Instrumentalnego dotyczące wszczęcia przewodu doktorskiego mgr. Aleksandry Lelek wyznaczenie promotora i dwóch recenzentów
- cztery protokoły Komisji Skrutacyjnej dotyczące w.w. uchwał
- wyciąg z protokołu posiedzenia Rady wydziału Instrumentalnego w dn. 21.10.2017 r.
- lista obecności członków Rady Wydziału Instrumentalnego na posiedzeniu w dn. 21.10.2017 r.
- lista minimum kadrowego Rady Wydziału Instrumentalnego Akademii Muzycznej w Krakowie
- dokumentacja przewodu doktorskiego mgr. Aleksandry Lelek
- jeden egzemplarz pracy doktorskiej Kandydatki

Podstawowe dane o Kandydatce

Aleksandra Lelek jest absolwentką Royal Conservatory w Brukseli (Concert Musicus Program) w klasie prof. Jeroena Reulinga oraz ukończyła z wyróżnieniem Akademię Muzyczną w Krakowie w klasie wiolonczeli prof. Zdzisława Łapińskiego. Kształciła się także w Leopold Mozart Zentrum w Augsburgu pod kierunkiem prof. Juliusa Bergera. Na jej rozwój artystyczny miały wpływ także warsztaty z wybitnymi pedagogami: A. Norasem, G. Hoffmanem F. Helmersonem, A. Rudinem. Jest laureatką wielu konkursów i nagród specjalnych w kraju i za granicą: Międzynarodowego Konkursu Wiolonczelowego w Liezen (Austria), Konkursu Wiolonczelowego im. D. Danczowskiego w Poznaniu, Konkursu Wiolonczelowego im. K. Wiłkomirskiego w Poznaniu, Konkursu Indywidualności Muzycznych w Kijowie, Konkursu 'Talents for Europe' na Słowacji. Dwukrotnie otrzymała I Nagrodę w ramach Koncertu Roku-konkursu dla najlepszych studentów polskich uczelni muzycznych. Solistycznie wystąpiła pod batutą Krzysztofa Pendereckiego i Jerzego Maksymiuka, a także u boku Sofii Gubajduliny i Juliusa Bergera w koncercie Kronberg Academy (nagranie płyty „4 for peace”), Zakhara Brona, Mihaeli Martin oraz Radovana Vladkovic (Encuentro de Musica e Academia de Santander). Brała udział w festiwalach: ISA PragWienBudapest-nagrody specjalne w kategorii string soloist oraz za najlepsze wykonania utworów, Young Talent Festival w Schiermonnikoog, Morningside Music Bridge w Kanadzie-nagroda dla najlepszego uczestnika, Międzynarodowym Festiwalu Muzyki Współczesnej „Warszawska Jesień”, Wawel o zmierzchu, Ohrid Summer Festival-Macedonia, Viana Summer Festival-Portugalia, Klara International Music Festival w Brukseli, Harnos Festival w Portugalii. European Chamber Music Academy. Za dorobek artystyczny otrzymała Stypendium Twórcze Miasta Krakowa. Od roku 2014 jest studentką studiów doktoranckich Akademii Muzycznej w Krakowie. W roku 2016 wraz z kwintetem fortepianowym *Tmesis* otrzymała nagrodę w prestiżowym Konkursie Supernova w Belgii, który promuje młodych muzyków, pomagając w rozpoczęciu kariery koncertowej. Zespół przostaje także w rezydencji Cultural Center Beldenstorm w Brukseli. W roku 2016 ukazała się również debiutancka płyta duetu Ardente, który Aleksandra współtworzy z Maciejem Zimką (akordeon). W roku 2017/2018 pełni funkcję asystenta w klasie wiolonczeli prof. Jeroena Reulinga w Koninklijk Conservatorium w Brukseli. W roku 2016 została koncertmistrzem grupy wiolonczel Casco Phil Chamber Orchestra of Belgium, z którą wystąpiła również jako solistka. W 2017 roku Aleksandra wraz z kwintetem fortepianowym reprezentowała Lincoln Center Stage podczas tournée w Stanach Zjednoczonych.

Wykaz wyróżnień i stypendiów kandydatki

- Nagroda Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w Koncercie Roku 2014 organizowanym dla najlepszych dyplomantów Polskich Akademii Muzycznych, 07.05.2014 r.; Łódź
- Nagroda Specjalna za wykonanie *Sonaty op. 6 Samuela Barbera w II etapie I Międzynarodowego Konkursu Muzyki Kameralnej w ramach IX Festiwalu Wiolinistycznego im. Bronisława Hubermana*, 14.10.-18.10.2013 r.; Częstochowa

- II Nagroda w IV Międzynarodowym Konkursie im. Johannes Andreas Stain w Leopold Mozart Zentrum, 06.07.2013 r.; Augsburg (Niemcy)
- I Nagroda w Koncercie Festiwalowo-Konkursowym w ramach Festiwalu Sztuki Młodych 2012 w Poznaniu; ufundowana przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, przyznawana przez Rektorów Polskich Akademii Muzycznych, 2012, 21.11.2012 r.; Poznań
- IV Miejsce w IX Ogólnopolskim Konkursie Wiolonczelowym im. Dezyderiusza Danczowskiego, 12.11.-18.11.2012 r.; Poznań
- I miejsce z wyróżnieniem i Nagroda Specjalna Rektora UMFC w Warszawie w II Ogólnopolskim Turnieju Wiolonczeli i Kontrabasu, 03.03-06.03.2012 r.; Warszawa
- I Nagroda dla najlepszego solisty w kategorii instrumentów smyczkowych oraz Nagroda Specjalna w postaci nagrań dla wytwórni Hungaroton i Achord Pictures – International Summer Academy PragWienBudapest, 4.08-29.08.2011 r.; Semmering-Austria
- 3 miejsce w 8 Międzynarodowym Niezależnym Konkursie Indywidualności Muzycznych (kategoria: duet z fortepianem), 20.02.2011 r.; Kijów
- Wyróżnienie i nagroda dla najmłodszego finalisty w IV Międzynarodowym Konkursie Muzycznym im. Michała Spisaka, 05.09-14.09.2010 r.; Dąbrowa Górnicza
- I Nagroda dla najlepszego solisty w kategorii instrumentów smyczkowych oraz I Nagroda za najlepszą interpretację utworu Bohuslava Martinu - International Summer Academy PragWienBudapest, 15.08-29.08.2010 r.; Semmering-Austria
- I miejsce w 7 Międzynarodowym Konkursie Indywidualności Muzycznych (kategoria: wiolonczela, grupa III), 16.08.2009 r.; Kijów
- I miejsce dla najlepszego uczestnika Międzynarodowy Festiwal Morningside Music Bridge w postaci zaszczytnego stypendium pamięci Stuart Holland – Stuart Holland Memorial Scholarship, 02.07-31.07.2009 r.; Gdańsk
- I miejsce dla najlepszego uczestnika Międzynarodowy Festiwal Morningside Music Bridge w postaci zaszczytnego stypendium pamięci Stuart Holland – Stuart Holland Memorial Scholarship, 03.07-01.08.2008 r.; Calgary – Kanada
- III miejsce na IV Konkursie Wykonawczym Utworów Witolda Lutosławskiego dla Dzieci i Młodzieży, 06.06-07.06.2008 r.; Drozdowo
- III nagroda na Międzynarodowym Konkursie „Talenty Europy”, 27.04.2006 r. Dolny Kubin (Słowacja)
- III miejsce w VIII Międzynarodowym Konkursie Wiolonczelowym im. Kazimierza Wiłkomirskiego w Poznaniu, 07.12.-10.12.2006 r. (grupa II do lat 18)
- III miejsce w VIII Międzynarodowym Konkursie Wiolonczelowym im. Kazimierza Wiłkomirskiego w Poznaniu, 09.12-12.12.2004 r. (grupa I do lat 15)

- IV miejsce w 6. Międzynarodowym Festiwalu Wiolonczelowym im. Augustina Prochazku, 11-14.11.2004, Koszyce (Słowacja)

- I nagroda na Międzynarodowym Konkursie Wiolonczelowym, 12.04.-17.04.2004 r.; Liezen (Austria)

- I nagroda w XII Przeglądzie Uczniów Klas Skrzypiec, Wiolonczeli i Gitary, 25-26.03.2004, Limanowa

- II nagroda i Nagroda Specjalna za najlepszą interpretację kompozycji Krystiana Kielba „Aforyzmy Dziecięce” w VII Konkursie Młodych Wiolonczelistów, 21-11.-23.11.2003 r.; Wrocław

OCENA PRACY DOKTORSKIEJ

Praca doktorska Pani mgr. Aleksandry Lelek składa się z dzieła artystycznego zarejestrowanego na płycie CD, zawierającej nagrania 3 utworów na wiolonczelę solo: *Sonaty* op. 8 Zoltana Kodály, *Suity* Gaspara Cassadó i *Sonaty-Fantazji* C-dur Arama Chaczaturiana oraz opisu dzieła artystycznego o tytule *"Motywy ludowe w utworach na wiolonczelę solo Zoltana Kodály, Gaspara Cassadó i Arama Chaczaturiana w kontekście zagadnień interpretacyjno-artystycznych"*. Nagrania wymienionych utworów niestety przekazane zostały nie w formacie Audio CD, ale w skompresowanym formacie mp3 oraz bez znaczników umożliwiających nawigację między częściami utworów cyklicznych Zoltana Kodály i Gaspara Cassadó. Do pracy dołączona jest również druga płyta, na której znalazły się przykłady muzyki ludowej ilustrujące niektóre zagadnienia poruszane w opisie dzieła artystycznego. Nagrane przez p. mgr. Aleksandrę Lelek utwory w sensie akustycznym brzmią różnie. Były zapewne nagrywane przy nieco innym ustawieniu mikrofonów. Różna jest też w niewielkim stopniu głośność nagrań.

Dzieło artystyczne - interpretacje wymienionych utworów - oceniam dobrze. Artystka rozumie idiom każdego z dzieł i w osobisty sposób przekazuje emocje w nim zawarte. Radzi sobie też zadowalająco z niebagatelnymi trudnościami technicznymi. W większości materiału prezentuje czystą grę, zarówno pod względem intonacyjnym jak i artykulacyjnym. Można też odczuć, że zgłębienie tematu od strony teoretycznej spowodowało, że interpretacje są pełne charakteru i energii.

Pewien niedosyt odczuwałem w zakresie wibracji, którą odbierałem jako zbyt mało zróżnicowaną. Przez to, między innymi, w grze p. mgr. Aleksandry Lelek słyszę zawężenie skali ekspresji i zredukowanie palety barw dźwięku. Zdarzają się artystce usterki brzmieniowe oraz drobne błędy w odczytaniu tekstu nutowego (III cz. *Sonaty* op. 8 Z.K.). Na przykład niezrozumiałe było dla mnie *pianissimo* zastosowane w *pizzicato* lewą ręką, gdzie kompozytor wpisał oznaczenie *forte pesante* (26-ta minuta nagrania). Jednak wykonanie wszystkich trzech utworów jest artystycznie przekonujące i przekazuje intencje kompozytorów ze starannością.

Opis dzieła artystycznego, zatytułowany *Motywy ludowe w utworach na wiolonczelę solo Zoltana Kodálya, Gaspara Cassadó i Arama Chaczaturiana w kontekście zagadnień interpretacyjno-artystycznych*, jest obszerną i merytorycznie interesującą pracą, w której autorka wyczerpująco analizuje postawione zagadnienie.

Spis treści w sensie praktycznym jest nieprzydatny, ponieważ brak w nim odniesienia rozdziałów i podrozdziałów do numerów stron.

Praca składa się z trzech rozdziałów, które wraz z podrozdziałami tworzą klarowną i logiczną konstrukcję całościową.

W rozdziale I, poprzedzonym wstępem, który określa cel pracy i zawiłe opisuje przyjętą metodę analizy, autorka definiuje kluczowe dla tematu pojęcia (*folklor, folklorizm*) oraz przedstawia sposoby występowania motywów ludowych w dziełach artystycznych XIX i XX wieku.

Rozdział II przedstawia sylwetki kompozytorów Zoltana Kodálya, Gaspara Cassadó i Arama Chaczaturiana w kontekście ich zainteresowań folklorem, a także próbuje zanalizować powody i motywacje twórczego integrowania muzyki ludowej z językiem kompozytorskim.

W Rozdziale III, p. mgr Aleksandra Lelek omawia kolejno trzy utwory na wiolonczelę solo wymienionych w temacie twórców. Opisuje sposoby wykorzystania motywów ludowych oraz źródła inspiracji dla warstwy brzmieniowej, obficie poparte przykładami nutowymi i ilustracjami ludowych instrumentów, a także przykładami dźwiękowymi. Każde z dzieł jest starannie zanalizowane od strony formalnej, od strony odniesień do ludowego stylu wykonawczego i do europejskiej tradycji muzycznej. Bardziej pobieżnie natomiast od strony wykonawczej - od strony warsztatu wiolonczelowego.

Pracę zamykają wnioski końcowe, gdzie autorka sumuje swoje przemyślenia dotyczące przyczyn integrowania motywów ludowych z twórczością kompozytorów i wynikających z tego zabiegu wartości artystycznych. W ostatnich akapitach p. mgr Aleksandra Lelek przedstawia refleksję na temat swojego podejścia do sztuki wykonawczej w ogóle.

Aneks zawiera listę materiałów źródłowych oraz bogatą bibliografię. Brak w nim niestety szczegółowego wykazu przykładów muzyki ludowej zawartych na płycie CD i źródeł ich pochodzenia.

Wszystkie powyższe uwagi dotyczą merytorycznej zawartości pracy, którą generalnie oceniam wysoko.

Od strony formalnej praca p. mgr. Aleksandry Lelek posiada poważny mankament, który wzbudził szereg moich wątpliwości. Jest nim język, którym posługuje się autorka. Pracę czytałem z wielkim trudem, często nie rozumiejąc od razu zawartych w kolejnych rozdziałach i akapitach myśli. Musiałem je "rozszyfrowywać", dokonując wysiłku podobnego do czytania tekstu w obcym języku, który nie jest mi bliski. Praca jest najeżona błędami i niezręcznościami stylistycznymi. Zdarzyły się również autorce drobne błędy ortograficzne. Niejednokrotnie słowa i pojęcia są używane niezgodnie z ich prawidłowym znaczeniem. Użytego słowa

“orfeoniczny” nie znalazłem w dostępnych mi słownikach. Styl jest bardzo rozwlekły, pełen powtórzeń oraz niezręcznych i niepotrzebnie skomplikowanych fraz. Autorka, analizując materię stosunkowo prostą, zdecydowała się na maksymalną komplikację jej opisu. Praca, mimo, że jest merytorycznie interesująca i przekazuje dużo starannie zebranych informacji, jest w moim przekonaniu mało wartościowa w obecnej formie. Gdyby miała być wykorzystana do celów publikacji w całości lub we fragmentach w formie artykułu, czy w sieci internetowej, zalecam przeredagowanie jej: uproszczenie języka, usunięcie błędów stylistycznych i semantycznych oraz zredukowanie objętości poprzez usunięcie powtórzeń. Sztuką jest pisać w sposób prosty i klarowny, jednak sensu wywodów p. mgr. Aleksandry Lelek w obecnym kształcie językowym trzeba się zbyt często domyślać.

Po sugerowanych korektach, praca p. mgr. Aleksandry Lelek może stać się ciekawym i bardzo pomocnym źródłem wiedzy dla każdego wiolonczelisty, który będzie studiował wybrane przez autorkę ważne pozycje literatury wiolonczelowej.

Konkluzja

W sposób wyczerpujący, zarówno poprzez dzieło artystyczne jak i jego opis, rozwiązane zostało w oryginalny sposób założone zagadnienie artystyczne i doktorantka spełniła, z wyrażonymi powyżej zastrzeżeniami, wymagania art. 13 ust. 1 ustawy z dn. 14.03.2003 roku. *Pracę doktorską Pani mgr. Aleksandry Lelek przyjmuję.*

Prof. dr hab. Andrzej Bauer